

KLAGANDE

██████████ ██████████
██████████
██████████

Ombud: Andreas Karlsson
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Vård- och omsorgsnämnden i Katrineholms kommun
641 80 Katrineholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Linköpings dom den 24 november 2015 i mål nr 1659-15, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten, förklarar med ändring av underinstansernas avgöranden, att ██████████ har rätt till personlig assistans.

Kammarrätten överlämnar handlingarna i målet till Vård- och omsorgsnämnden i Katrineholms kommun för handläggning i enlighet med vad som framgår av skälen för kammarrättens avgörande.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att kammarrätten ändrar förvaltningsrättens dom på så sätt att hon beviljas personlig assistans i ansökt omfattning eller i den omfattning kammarrätten finner rimlig.

Vård- och omsorgsnämnden motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom.

VAD PARTERNA ANFÖR

██████████

Försäkringskassan har i beslut bedömt att hon har ett hjälpbehov för sina grundläggande behov om 18 timmar och 52 minuter. Kammarrätten har redan under hösten 2014 i mål nr 3618-13 beviljat henne en timme utökad assistans för fritid, vilket bör innebära att kammarrätten redan har ansett att hon har rätt till personlig assistans. Dessutom har hon blivit sämre i sitt funktionshinder. Hon ansökte om 77 timmar assistans per vecka, vilket är en utökning. Om hon inte hade försämrats hade hon inte ansökt om utökning och beviljas hon inte assistans kommer hon att försämrats i allt snabbare hastighet. Hennes funktionshinder och hjälpbehov är väldokumenterade och välkända för kommunen. Om ADL-utredningen är motsägelsefull är det myndighetens ansvar att utreda varför det är så och inhämta information och kompletteringar för att råda bot på dessa. Det är myndighetens ansvar att ta reda på hur hjälpbehovet ser ut och vilken omfattning det har. Kommunen har inte åberopat någon skriftlig bevisning i form av tidsredovisning eller likande handling. Av läkarintyg den 10 december 2015 framgår att hon har blivit sämre. Hon har påvisat sitt hjälpbehov och hon har lämnat in intyg som styrker hennes hjälpbehov medicinskt. Hon har på så sätt fullgjort sitt åtagande. Hennes hjälpbehov är så pass stort och omfattande att hon ska beviljas personlig assistans. Det finns ingen annan insats i

samhället som kan ersätta personlig assistans och som kan tillgodose hennes hjälpbehov. Utan assistans kommer hon att bli sämre, inte kunna ta del av samhället som andra och hon kan inte leva det liv som hon vill och har rätt till att leva.

Ombyte och dusch vid träning ska inte ses som ett övrigt behov eftersom grundläggande behov är grundläggande oavsett var, när eller hur de genomförs och uppkommer. Kommunen ska alltså utreda hennes hjälpbehov oavsett var, när eller hur det uppkommer eftersom den ska utreda den enskildes hjälpbehov och dennes specifika hjälpbehov utifrån dennes specifika situation och livsföring. Praxis visar att fem till sju timmar per vecka är en tidsomfattning som ska rendera i personlig assistans. Hennes hjälpbehov för de grundläggande behoven överstiger denna lägsta nivå med råge. Det är motsägelsefullt när kommunen uppger att funktionshindret påverkar hennes vardag i stor omfattning och det hindrar henne från att leva det liv hon önskar, men att dessa stora och varaktiga hjälpbehov inte är stora nog. Om kommunen anser att intyget den 10 december 2015 inte säger något borde den ha begärt in komplettering av intyget.

██████████ åberopar ett intyg den 10 december 2015 av överläkaren ██████████ ett intyg den 8 december 2015 av den personliga assistenten ██████████ Försäkringskassans beslut den 21 juli 2015 angående assistansersättning, ett intyg den 26 mars 2015 av fysioterapeuten ██████████ ██████████ epikris den 26 februari 2015 av arbetsterapeuten ██████████ ██████████ ett intyg den 10 november 2014 av sjukgymnasten ██████████ ett intyg om ADL-förmåga den 3 november 2014 av arbetsterapeuten ██████████ ██████████ med anteckningar, journalanteckningar från arbetsterapisektionen och sjukgymnastiksektionen vid Kullbergsska sjukhuset, Katrineholm samt fotografier.

Vård- och omsorgsnämnden

I det aktuella ADL-intyget beskrivs [REDACTED] svårigheter och de hjälpmedel hon har i hemmet. Vad gäller personlig hygien framgår att hon själv kan klara en enkel dusch genom de hjälpmedel hon har. Samtidigt framgår de moment hon inte klarar av, däribland att tvätta hår, att torka sig torr och att smörja in sig. För toalettsituationen beskrivs att hon med hjälpmedel klarar toalettbesöket. I hemmet har hon en spol- och torktoalett. För att torka sig torr sitter hon på en handduk efter toalettbesök. I ADL-utredningen beskrivs klädningssituationen mera sparsamt. Där framgår att hon använder byxor med mjuk resår som hon kan dra upp själv och att hon inte kan ta på strumpor samt har svårigheter att ta på skor. Hon har en påklädningskrok med knapp för att ta på skor. Nämnden har inte haft skäl att ifrågasätta det som framgår av ADL-intyget. Då [REDACTED] själv anser att flertalet uppgifter i intyget felar i sin beskrivning bör hon rimligtvis ha kontaktat intygsskrivaren för att korrigera sådant som är felaktigt redan innan hon överlämnade handlingarna. Bevisbördan i den situationen kan inte åläggas kommunen det vill säga att inhämta uppgifter på sådant sätt att de stämmer överens med den enskildes egen beskrivning. Den omständigheten kan inte omfattas av kommunens utredningsskyldighet.

Nämnden tolkar lagstiftningen på sådant sätt att de grundläggande behoven ska avse sådana hjälpbehov som är att förknippa med vardagliga basala situationer under vilka människor vanligtvis lever. I en sådan situation menar nämnden att enskild vanligtvis lever med sitt hem som bas och att det är utifrån den situationen som begreppet goda levnadsvillkor ska utgå. Det är alltså inte fråga om hur goda levnadsvillkor som en enskild ska uppnå. Nämnden menar även att t.ex. behov av hjälp vid träning omfattas av andra personliga behov. Vad gäller Försäkringskassans utredning och tidsmässiga bedömning avseende assistansersättning kan den inte läggas till grund för ett beslut om personlig assistans. En annan myndighets bedömning är alltså

inte tillämplig. Dessutom saknas samtycke till det slut som Försäkringskassan kommit till.

I den tidigare kammarrättsdomen avslogs [REDACTED] yrkande om ytterligare assistans för stöd i samband med trädgårdssysslor. Det är olyckligt att hon trots det av allt att döma använt personlig assistans för just detta ändamål. En naturlig frågeställning är då huruvida hennes behov i de delar som beslutet faktiskt omfattade tillgodosågs.

När det gäller grundläggande behov behöver [REDACTED] hjälp i moment vid av- och påklädning samt vid personlig hygien. Behovet av hjälp är av integritetsnära och personlig karaktär. Bedömningen är därför att det hjälpbehov hon har i dessa delar omfattas av 9 § a LSS. Samtidigt bedöms hjälpbehovet i dessa delar dock inte vara av den omfattning att personlig assistans enligt 9 § 2 p kan beviljas. [REDACTED] hjälpbehov bedöms som betydligt mer omfattande i de delar som rör andra personliga behov, det vill säga kring fritid, hem och behandling för att bibehålla funktioner. För det stora hjälpbehov hon ändå har i sin vardag finns möjligheten att för henne ansöka om bistånd enligt socialtjänstlagen (2001:453), bland annat i form av hemtjänst.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Det är ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen enligt 1 § LSS. Frågan i målet är om hennes hjälpbehov avseende de grundläggande behoven är sådana att hon har rätt till personlig assistans enligt LSS.

Kammarrätten instämmer i förvaltningsrättens bedömning vad avser att utgångspunkten är behovet av kontinuerlig hjälp i hemmet, även om [REDACTED] [REDACTED] tillbringar mycket tid på kolonilotten och på Teneriffa.

Av ADL-bedömningen den 31 oktober 2014 och intyg om ADL-förmåga den 3 november 2014, båda av arbetsterapeuten [REDACTED] framgår att [REDACTED] behöver hjälp med att sköta sin personliga hygien vid hårtvätt, torkning och insmörjning efter dusch, ansiktstvätt, kamning av hår och sminkning. Det framgår vidare att hon har behov av hjälp med på- och avklädning, avseende bl.a. underkläder och stödstrumpor. Det framgår även att hon med svårighet kan klara toalettbesök utanför hemmet med hjälpmedel.

Nämnden har inte redogjort för någon beräkning av tidsåtgången för att tillgodose [REDACTED] grundläggande behov.

Högsta förvaltningsdomstolen har i avgörandet RÅ 2009 ref. 57 uttalat att någon bestämd undre tidsgräns inte låter sig uppställas samtidigt som det är uppenbart att någon som bara i mycket begränsad omfattning har behov av hjälp med något av de grundläggande behoven inte utan vidare kan anses berättigad till personlig assistans. Även om inte själva tidsåtgången är påfallande stor måste en samlad bedömning göras bl.a. med hänsyn tagen till om det stöd som behövs är av mycket privat eller integritetskänslig karaktär eller om det förutsätter specifik kompetens.

[REDACTED] har ett dagligt behov av hjälp för att tillgodose vissa grundläggande behov avseende personlig hygien och av- och påklädning. Utifrån de beskrivningar som finns i utredningen gör kammarrätten bedömningen att tidsåtgången för hjälp med personlig hygien och av- och påklädning av mer integritetskänsligt slag i hemmet tillsammans bör uppgå till ca en timme om dagen. Behovet av bassängträning två gånger i veckan styrks av sjukgymnastintyget den 10 november 2014. Även tidsåtgången för hjälp i samband med dusch, insmörjning och av- och påklädning och eventuell toalettbesök vid träningstillfällena bör därför inräknas i det grundläggande behovet. Sammantaget anser kammarrätten att [REDACTED] hjälpbehov med de grundläggande behoven är av den karaktär och omfattning som

krävs för att hon ska beviljas personlig assistans. Överklagandet ska därför bifallas i detta avseende.

Eftersom nämnden ansett att personlig assistans över huvud taget inte bort beviljas har nämnden inte heller bedömt de omständigheter som [REDACTED] [REDACTED] anført i sin ansökan om utökning av den personliga assistansen. Det bör därför ankomma på nämnden att göra en samlad bedömning av vilken assistans som sammantaget bör utgå. Handlingarna i målet bör därför överlämnas till nämnden för en sådan bedömning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande) och Göran Mattsson (referent) samt tf. kammarrättsassessorn Olle Molin har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Helen Landström

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING****DOM**
2015-11-24
Meddelad i
LinköpingMål nr
1659-15**KLAGANDE**

[REDACTED]

Ombud: Andreas Karlsson
Humana Assistans AB
Box 184
701 43 Örebro

MOTPART

Vård- och omsorgsnämnden i Katrineholms kommun
641 80 Katrineholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Vård- och omsorgsnämndens beslut den 5 februari 2015

SAKEN

Personlig assistans enligt lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Förvaltningsrättens interimistiska beslut den 27 mars 2015 upphör därmed att gälla.

Dok.Id 224435

Postadress
Box 406
581 04 Linköping**Besöksadress**
Brigadgatan 3**Telefon**
013-25 11 00**E-post:**
forvaltningsrattenilinkoping@dom.se**Telefax**
013-25 11 40**Expeditionstid**
måndag – fredag
08:00-16:00

YRKANDEN M.M.

Vård- och omsorgsnämnden i Katrineholms kommun (nämnden) beslutade den 5 februari 2015 att avslå [REDACTED] yrkande om personlig assistans med 77 timmar per vecka. Vidare beslutades att [REDACTED] inte har rätt till personlig assistans från och med den 1 maj 2015. Som skäl för beslutet angavs bland annat följande. För att ha rätt till personlig assistans ska den enskilde ha behov av hjälp i samband med de grundläggande behoven. Det finns ingen nedre tidsmässig begränsning i den delen som ska uppfyllas. Samtidigt ska hjälpbehovet ändå ha en viss omfattning och frekvens. [REDACTED] har behov av stöd i delmoment kring personlig hygien. Vad gäller av- och påklädning är behoven större. Även om [REDACTED] har ett stort behov av stöd i stora delar av sin dagliga livsföring avser en betydande del av hjälpbehovet sådana delar som är att betrakta som andra personliga behov. [REDACTED] kan därför inte beviljas personlig assistans.

[REDACTED] yrkar att förvaltningsrätten undanröjer kommunens beslut och finner henne berättigad till personlig assistans i en omfattning av 77 timmar per vecka eller den omfattning som förvaltningsrätten finner skäligen.

Nämnden yrkar att överklagandet avslås.

VAD PARTERNA ANFÖRT

[REDACTED]

Hon är sedan tidigare beviljad personlig assistans i en omfattning av 28,66 timmar i veckan. Hennes funktionsnedsättning har därefter försämrats men nämnden har ändå dragit in hennes assistans. Försäkringskassan beräknade vid den senaste prövningen hos myndigheten hennes grundläggande behov till 17,8 timmar i veckan.

Nämnden anger att hon behöver hjälp med sin personliga hygien, alltså med dusch och hårtvätt, samt hjälp med all av- och påklädning. Nämnden konstaterar att omfattningen av dessa hjälpbehov är för liten för att hon ska berättigas personlig assistans, men har inte angett vilken tidsmässig omfattning som behoven faktiskt har. Hon behöver även hjälp vid toalettbesök, med att borsta håret samt med att torka sig efter dusch och smörja in kroppen. Nagelvård, sminkning och att tvätta ansiktet behöver hon också hjälp med. Hon tvingas klä sig utan bh eftersom hon inte kan klä sig själv. Helst skulle hon vilja klä sig med bh och kunna välja kläder efter smak, och inte enbart efter vad som är mest praktiskt, men detta är omöjligt utan assistans. Avseende hjälp med att tvätta sina händer så menar nämnden att kan man köra bil och göra enklare inköp så kan man tvätta sina händer. Den uppfattningen är godtycklig och borde utretts och framför allt så är det moment som skiljer sig markant från varandra.

Hennes funktionsförmåga har försämrats avsevärt och det är viktigt att hon tränar två gånger i veckan. För att kunna träna behöver hon hjälp med ombyte till träningskläder innan träningen, stöd under träningen samt avklädning, dusch, torkning, smörjning och påklädning efter träningen. Detta är grundläggande behov.

Hon tillbringar mycket tid i sin kolonistuga, där hon kan sova över. Vissa perioder är hon mer på sin kolonilott än i hemmet. Det finns inga hjälpmedel där utan hon är helt beroende av sin assistent. Hon tillbringar större delen av sina vardagar på kolonilotten, vilket innebär att merparten av hennes toalettbesök sker där. Eftersom hon inte har några hjälpmedel där behöver hon stöd vid toalettbesöken.

Hon tillbringar tre månader (januari–mars) per år på Vintersol på Teneriffa, dels för att träna, dels på grund av att hon blir sämre när det är kallt ute. Där

behöver hon hjälp med att byta om till badkläder, med dusch före och efter bad samt med andra klädombysten och toalettbesök. Det är grundläggande behov som uppgår till en betydande omfattning. Eftersom omgivningen inte är anpassad efter hennes funktionsförmåga behöver hon mer hjälp där än hon behöver hemma.

Att hon ska kunna tillbringa tid på sin kolonilott, vara på Vintersol och klä sig som hon vill är konkreta exempel på vad lagstiftaren ville uppnå med lagen; att kunna leva sitt liv på sitt sätt och inte hindras från att leva som andra. Hon ska även kunna bestämma sig för att inte åka till Vintersol alls, utan kunna tillbringa vinterhalvåret i Sverige. Detta kan hon inte välja eftersom den personliga assistans hon tidigare blivit beviljad inte varit tillräcklig för att kunna leva ett vanligt liv i Sverige.

Utöver sina grundläggande behov har hon behov av hjälp vid alla hushållssysslor, som dammsugning, städning, tvätt och matlagning. Hon kan inte skära vissa grönsaker själv eller öppna förpackningar. På sin kolonilott behöver hon hjälp med att sköta trädgården, så grödor och rensa ogräs.

██████████ har även kommit in med intyg daterat den 26 februari 2015 från en arbetsterapeut på Vintersol samt ett intyg daterat den 26 mars 2015 från en fysioterapeut på Vintersol.

Nämnden

I samband med att ██████████ beviljades personlig assistans år 2011 lämnades ett PSADL-formulär, vilket är ett självskattningsformulär. Vid omprövningen år 2013 tog nämnden emot ett nytt ADL-intyg som upprättats utifrån ett självskattningsverktyg. ██████████ beviljades då fortsatt personlig assistans. I samband med aktuell ansökan bifogades en ny ADL-utredning som grundades på intervju och observationer. Det uppmärksammades att det

förelåg skillnader mellan vad som framgår av ADL-utredningen i förhållande till de uppgifter som inhämtats från [REDACTED] om hennes hjälpbehov. Av det aktuella underlaget beskrivs [REDACTED] svårigheter och de hjälpmedel hon har i hemmet. Vad gäller personlig hygien framgår att [REDACTED] själv kan klara en enkel dusch genom de hjälpmedel hon har. Hon klarar dock inte att tvätta håret, torka sig torr och smörja sig. För toalettsituationen beskrivs att [REDACTED] med hjälpmedel klarar denna. Av- och påklädning är mer sparsamt beskriven i ADL-utredningen. Där framgår att [REDACTED] använder byxor med mjuk resår som hon kan dra upp själv, att hon inte kan ta på strumpor samt har svårigheter att ta på skor. Hon har en påklädningskrok med knapp för att ta på skor.

Det framgår av överklagan att [REDACTED] behöver stöd att tvätta händer. I vilken situation det rör sig om har det inte lämnats uppgifter om. Men tanke på att [REDACTED] kör bil och på egen hand besöker butiker för att göra enklare inköp av livsmedelsvaror finns anledning att anta att hon också kan tvätta sina händer själv.

Grundläggande behov ska avse sådana hjälpbehov som är att förknippa med vardagliga basala situationer. Behov av hjälp med ombyte vid träning omfattas således av andra personliga behov. [REDACTED] har stora svårigheter i de aktiviteter som hör vardagen till. Hjälpbehovet omfattar många situationer där [REDACTED] har svårt att klara moment på grund av rörelseinskränkning och nedsatt kraft. En stor del av behoven har dock sådan karaktär att de bedöms omfattas av andra personliga behov.

UTREDNINGEN I MÅLET

Av nämndens utredning framgår bland annat följande. Av ADL-utredningen framgår att [REDACTED] sköter toalettbesök i hemmet på egen hand, med stöd av hjälpmedel. Även vid toalettbesök utanför hemmet har [REDACTED] tillgång till

visst hjälpmedel. ■■■■■ berättar själv att hon behöver hjälp med toalettbesök utanför hemmet. I samband med dusch beskriver ■■■■■ att hon behöver hjälp med att ta ned duschmunstycket och att hon behöver hjälp med att tvåla in hals, armar, rygg, ben, ansikte och fötter samt att tvätta håret, torka sig torr och smörja in sig. ■■■■■ beskriver att hon inte klarar att tvätta ansiktet, att hon inte klarar nagel- och hårvård samt att sminka sig. Av ADL-utredningen framgår att ■■■■■ klarar lättare dusch med hjälp av de hjälpmedel hon har. Vidare framgår att ■■■■■ inte klarar att tvätta håret, att torka sig torr efter dusch samt att smörja in sig. ■■■■■ har nedsatt styrka och funktion i händer och beskriver att hon behöver hjälp med all av- och påklädning. ADL-utredningen beskriver att ■■■■■ inte kan ta av och på bh eller strumpor. Vidare framgår att ■■■■■ använder mjuka byxor med resår som hon själv kan dra upp. Hon har svårt att ta på skor och använder specialknapp för att underlätta.

Av intyg den 26 november 2014 från specialistläkare ■■■■■ framgår bland annat följande. De destruerade axlarna gör att rörelsen i dessa är starkt begränsad. Felställningar i handfingerleder med kraftigt reducerad handkraft. Patienten är nu så optimalt behandlad som det går men de destruktionser som blivit är naturligtvis persisterande.

Av skrivelse den 10 november 2014 från sjukgymnast ■■■■■ framgår bland annat följande. Funktionsskattning skuldra-arm visar att funktionsförmågan har försämrats framför allt i axlar, armbågar, brösttrygg, nacke, höfter och ländrygg. För att motverka ytterligare försämring är det viktigt att komma igång med fysisk träning. Förutsättningarna för att kunna träna två gånger i veckan är tillgång till assistans före, under och efter träning.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Av 7 § LSS framgår bland annat följande. Personer som anges i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor.

Enligt 9 § 2 LSS är biträde av personlig assistent en av insatserna för särskilt stöd och särskild service.

Av 9 a § LSS framgår att med personlig assistans enligt 9 § 2 avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats enligt 9 § 2 för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Kammarrätten i Sundsvall har i dom den 17 december 2009 i mål nr 3718-08 gjort bedömningen att i tidsåtgången avseende grundläggande behov för hjälp med av- och påklädning och dusch ska även inräknas tid för sådan hjälp i samband med träning.

Förvaltningsrättens bedömning

██████████ har anfört att hon tillbringar mycket tid på sin kolonilott samt tre månader på rehabiliteringsresa på Teneriffa, där hon inte har

tillgång till de hjälpmedel hon har i hemmet och att nämnden därför borde ha räknat med ett större hjälpbehov med anledning av detta. Hon anför även att den tid som krävs för hjälp med dusch och av- och påklädning i samband med träning ska räknas till grundläggande behov. Även om det för [REDACTED] [REDACTED] tillhör vardagen att tillbringa tid på kolonilotten och Teneriffa finner förvaltningsrätten att utgångspunkten i aktuellt mål får anses vara behovet av kontinuerlig hjälp med grundläggande behov i hemmiljön. Däremot ska den tid det tar för duschning och av- och påklädning i samband med träning räknas som grundläggande behov.

Av handlingarna i målet framkommer att [REDACTED] är i behov av hjälp avseende vissa grundläggande behov såsom personlig hygien och av- och påklädning. Enligt ADL-bedömningen behöver [REDACTED] hjälp med att tvätta håret, torka sig efter dusch samt smörja in sig. Hon behöver även hjälp med att ta av och på bh och strumpor. Hon använder mjuka byxor med resår för att kunna dra upp dem själv och hon har svårt att ta på sig skor. Hon klarar toalettbesök med hjälpmedel. I målet framkommer att [REDACTED] [REDACTED] rekommenderas att träna minst två gånger i veckan.

[REDACTED] har själv uppgett att hon behöver hjälp vid toalettbesök utanför hemmet, vid tvätt av kropp, ansikte och händer, hjälp med nagel- och hårvård samt med att sminka sig. Hon uppger också att hon behöver hjälp med all av- och påklädning. Av handlingarna i målet framgår dock inga uppgifter som styrker denna beskrivning av hjälpbehovet. Förvaltningsrätten finner därför att [REDACTED] hjälpbehov, med tillgång till de hjälpmedel som finns i hemmet, får anses avse hjälp med att tvätta hår, torka sig efter dusch samt smörja in sig. Hon är även i behov av viss hjälp med av- och påklädning. Även om [REDACTED] är i behov av viss hjälp med sina grundläggande behov finner förvaltningsrätten att dessa inte är av den karaktär och omfattning att det medför rätt till personlig assistans, även med

beaktande av den ytterligare hjälp som behövs vid två träningstillfällen i veckan. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar framgår av bilaga 1 (DV 3109/1D).

Magnus Wickström

I avgörandet har även nämndemännen Christina Blomqvist, Solveig Danielsson och Kjerstin Maria Gustafsson deltagit. Från avgörandet är Christina Blomqvist och Kjerstin Maria Gustafsson skiljaktiga, se nedan. Föredragande har varit Johanna Blom.

Christina Blomqvists och Kjerstin Maria Gustafssons skiljaktiga mening

Av utredningen i målet framgår att [REDACTED] är i stort behov av hjälp med hygien och påklädning, vilket är hjälpbehov av intim karaktär. [REDACTED] behov av hjälp med de grundläggande behoven är av den karaktär och omfattning att hon har rätt till personlig assistans. Överklagandet ska därför bifallas. Det åligger därmed nämnden att göra en beräkning av [REDACTED] totala behov av personlig assistans.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.